

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Tanıtılması

Bu yazı psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini çok kısa bir şekilde ele almaktadır. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin burada bahsedilenlerden çok daha fazla boyutu vardır, aynı zamanda burada bahsedilen boyutların da çok derinlemesine kısımları vardır. Bu yazı kapsamında psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sadece bazı boyutları ele alınmış ve bu boyutlar da gayet genel olarak incelenmiştir. Bunun amacı ise okuyucuyu çok sıkmadan kendime göre pratikte daha çok üzerinde durulmasını hissettiğim alanlara kısaca değinerek bir farkındalık oluşturmaktır. Bu yazıyı yazma amacım da özel olarak konulara girmeden önce köşemizde verilecek olan bu hizmetlerin kısaca bir tanıtılmasının daha faydalı olacağını düşünmemdir. Söz konusu hizmetleri tanıyarak bu hizmetlerden aldığımız faydanın ve verimin daha yüksek olabileceği kanaatindeyim.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amacı bireyin kapasitesinin farkına varmasını sağlama ve bu kapasitesini en verimli şekilde kullanabilmesine yardımcı olmaktır. Bunun yanında bireyin kendini tanıması, çevresini tanıması, yeteneklerini ve ilgilerini keşfetmesi, doğru seçimler yapabilmesi, bir bütün olarak gelişebilmesi vb. de bu hizmetlerin amaçları arasında sayılabilir. Bu hizmetler birçok kurumda gerçekleştirebilmektedir ki bu kurumlardan bir tanesi de eğitim kurumlarıdır. Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, psikolojik danışma ve rehberlik servisi aracılığıyla okul psikolojik danışmanları tarafından sağlanmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik servisi dediğimiz zaman bu servisinin iki yönünün de olduğunu göz ardı etmemiz gerekir. Rehberlik dediğimizde bireylerin daha çok bilgilenmelerine yönelik yapılan, belirli, genel konuları kapsayan çalışmalar kastedilirken; psikolojik danışma dediğimizde bireylerin psikolojik iyi oluşlarının arttırılmasına yönelik yapılan, psikolojik etkileşime dayalı, daha çok bireyin özel hayatı ve yaşantıları ile ilgili durumları kapsayan alanlar aklımıza gelebilir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri problem alanlarına göre eğitsel, kişisel ve mesleki olarak ayrılabilir. Eğitsel rehberlik dediğimizde aklımıza bireyin öğrenmeyi öğrenmesi gelebilir. Bu kapsamda verimli ders çalışma, zaman yönetimi, sınav kaygısı, uyum problemleri, başarısızlık nedenleri, çalışma programı hazırlama, devamsızlığı önleme vb. konular ele alınabilmektedir. Kişisel rehberlik dediğimiz kısmı da bireyin yaşamayı öğrenmesi olarak ifade edebiliriz. Bu kapsamda özgüven, atılganlık, öfke kontrolü, iletişim becerileri, karar verme becerisi, problem çözme becerileri, sosyal beceriler ele alınabilmektedir. Son kısım olan mesleki rehberlik ise bireyin çalışmayı öğrenmesi olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda iş olanakları, meslekleri tanıma, kariyer planlama, meslek seçerken dikkat edilecekler, meslekle yetenek-ilgi-değer-kişisel özellikler ilişkisi vb. konular ele alınabilmektedir. Söz konusu problem alanlarının içerisinden diğer konu alanlarına çok az değinecek olmakla birlikte mevcut sitemizin içerik planlamasına, hedef kitlenin ihtiyaçlarına ve amaçlarına göre daha çok eğitsel rehberlik alanında çalışmaların yapılması düşünülmektedir.

Bu kısımda da psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ilkelerinden kısaca bahsetmek istiyorum. Şüphesiz bu hizmetlerin birçok ilkesi vardır. Ancak, sadece pratikte daha çok karşılaştığım ilkelere yer vermek istiyorum. Üzerinde bahsedeceğim, en önemli

gördüğüm üç ilke gizlilik, gönüllülük ve işbirliği olacaktır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gizlilik ilkesine dayanarak yapılmasını çok önemişiyorum. Okuldaki öğrenci ailesinin veya öğretmeninin otorite figürü olabilmesi, öğretici pozisyonunda olabilmesi, duygusal anlamda kendisini açabilecek yakınlıkta ve güvende hissedememesi, mevcut probleminin paydaşlar tarafında çözülememiş olması vb. nedenlerden dolayı psikolojik danışma ve rehberlik servisindeki uzmandan yardım talebinde bulunabiliyor. Öğrencinin bu yardım talebinde bulunurken mevcut durumunun özel kalmasını istemesinin gayet doğal bir hakkı olduğuna inanıyorum. Mevcut okul sistemi içerisinde okul psikolojik danışmanının öğrencinin paylaşımlarını diğer kişilere aktarması öğrencinin güvenliğini sarsmakta ve ilişki zedelenmektedir. Ancak öğrencinin paylaştığı konu ile ilgili öğrenci ile ilgili paydaşların bilmesinin problemin çözümüne herhangi bir katkısının olacağına inanılıyorsa bu durum öğrenciye aktarılıp kesinlikle öğrenci izni alınarak paylaşılması gerekir. Bir diğer önemli husus da gönüllülüktür. Okul ortamı içerisinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve ailenin isteği ile yönlendirmeler söz konusu olabiliyor. Öğrencinin kendi gücü ile servisi gelmesi ile herhangi bir kişi tarafından yönlendirilerek gelmesi arasında verilen hizmetlerden yararlanma derecesi olarak büyük fark oluşabiliyor. Öğrenci bir başkası tarafından yönlendirildiği zaman, öğrenci ile ilgili konuyu diğerleri problem olarak görmüş olmakla beraber öğrenci problem olarak hissedemeyebiliyor. Ancak kendi isteği ile servisten yardım talep eden öğrenci kendisi ile ilgili değiştirmek istediği bir şey olduğundan daha fazla verim alabiliyor. Bu açıdan öğrencinin kendi gücüne güvenerek kendi isteği ile gelmesini önemişiyorum. Yönetici, öğretmen ve aile olarak öğrencinin bir ihtiyacı olduğunu hissettiğimiz an direkt olarak ‘hadi git’ demek yerine bu ihtiyacını kendi hissetmesi için gerekli görüşmelerin yapılarak öğrencinin kendi isteği ve gücü ile psikolojik danışma ve rehberlik servisine gitmesini daha faydalı görüyorum. Bu bölümdeki son husus da işbirliğidir. İşbirliği dediğim kısmı psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin içerisinde müşavirlik hizmetleri diye de görebiliriz. Bu, okul ortamında en önemsedim parçadır. Çünkü psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tamamının okul psikolojik danışmanının işi olduğu ile ilgili bir yargı bulunmakta olduğunu gözlemliyorum. Eğitimin üç önemli ayağının öğretmen-öğrenci-veli olduğu nasıl bildiğimiz bir gerçekse psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde de aynı gerçeğin var olduğu kanaatindeyim. Çünkü öğrencideki yapılan bir çalışma, bu ekibin tüm parçaları gerekli çalışmaları yapmadan hem verimli hale gelemmez hem de süreklilik arz edemez. Gerek yönetici, gerek sınıf rehber öğretmeni, gerekse aile öğrencinin takibini sürekli yapmalı psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bir ekip işi olduğunu bir an bile unutmadan ekibin diğer paydaşları ile sürekli iletişim halinde olmalıdır. Çünkü servisten ayrılan bir öğrencinin sınıftaki geçirdiği vakitte öğretmenin, evdeki geçirdiği vakitte ailenin yanında olduğu açık bir gerçektir. Davranışın sürekli hale gelmesi için öğrenci tüm paydaşlar tarafından desteklenmelidir. Örneğin, öğrenci ile psikolojik danışma ve rehberlik servisinde oluşturulan bir çalışma programı rehberlik ders saatinde sınıf rehber öğretmeni tarafından, evde aile tarafından takip edilmezse programın sürekliliği ve verimi istenilen düzeyde olmuyor. Bunun yanında psikolojik danışma ve rehberlik servisindeki hizmetlerin sadece problemlili öğrencilere değil tüm öğrencilere yönelik olduğu, bu servise giden her öğrencinin de problemlili algısı ile öğretmenler ve arkadaşları tarafından algılanmaması da önem arz etmektedir. Bu kısımda özellikle öğretmenlerin algısı ve öğrencilere yaklaşımları büyük önem arz etmektedir.

Kısaca psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne olmadığı ile ilgili birkaç kısma değinerek yazımı tamamlamak istiyorum. Söz konusu hizmetlerin veya okul psikolojik danışmanının sihirli bir gücü yoktur. Paydaşların algısı öğrenci servisi yöneldiği zaman hemen problemleri hallolacak yanılgısı içerisinde olmalarıdır. Değişimin her zaman çok kısa vadede olamayacağı, bireyin her boyutu ile ilgili tüm değişikliklerin toplamda bir çırpıda olamayacağı ve paydaşların hepsinin çok uzun zaman uğraşıp da halledemediği konuları okul psikolojik danışmanın bir ders saatinde halledemeyebileceği göz ardı edilmemelidir. Bunun yanında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini akıl verme, tavsiyede bulunma, sohbet etme vb. eylemlerle karıştırmamak lazımdır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bilimsel hizmetler olduğu, bu hizmetlerin profesyonelce bir yardım hizmeti olduğu ve bu alandaki uzmanlar tarafından yapılması gerektiği hatırlanmalıdır.

Uzman Psikolojik Danışman Ramazan DEMİR